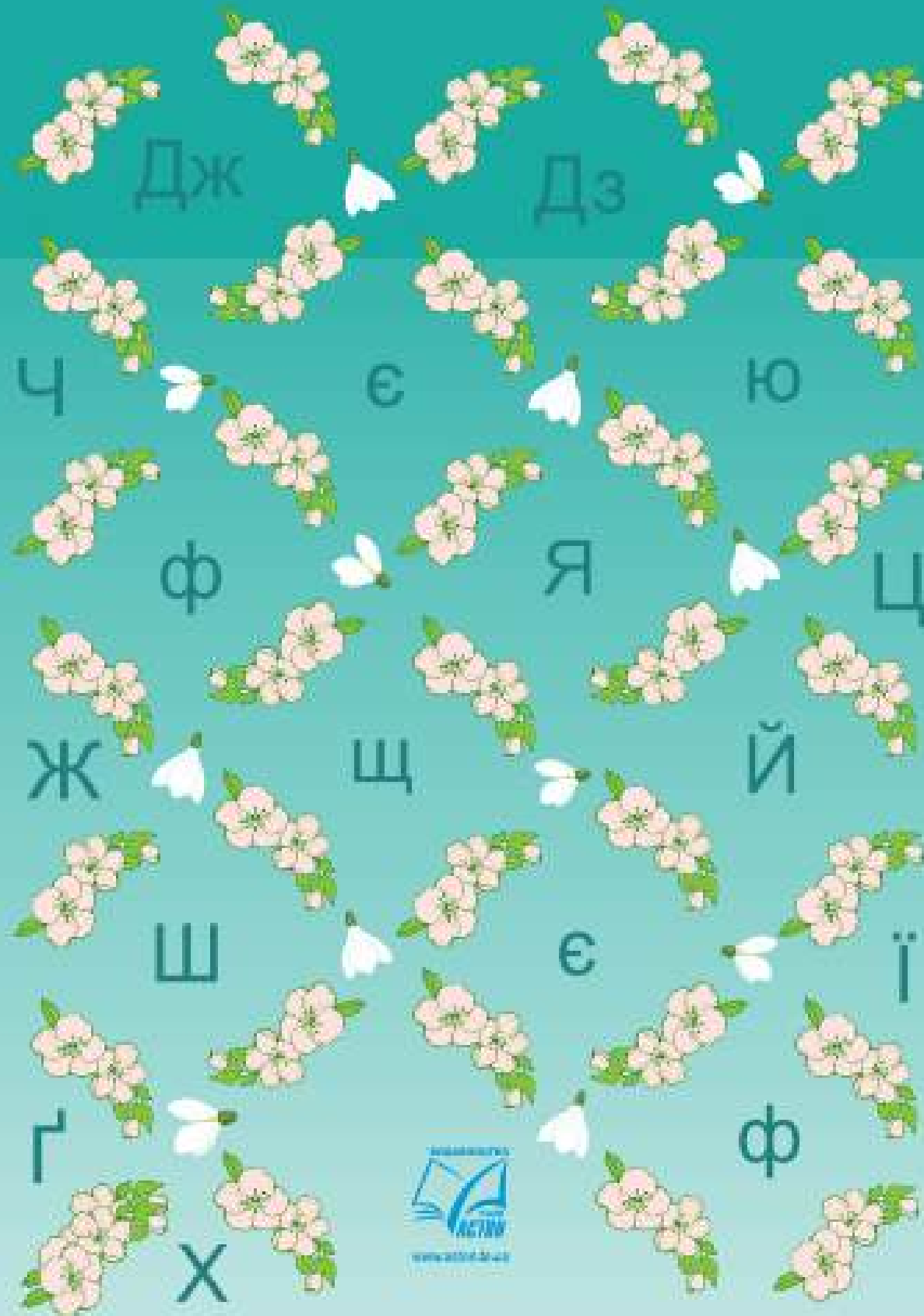

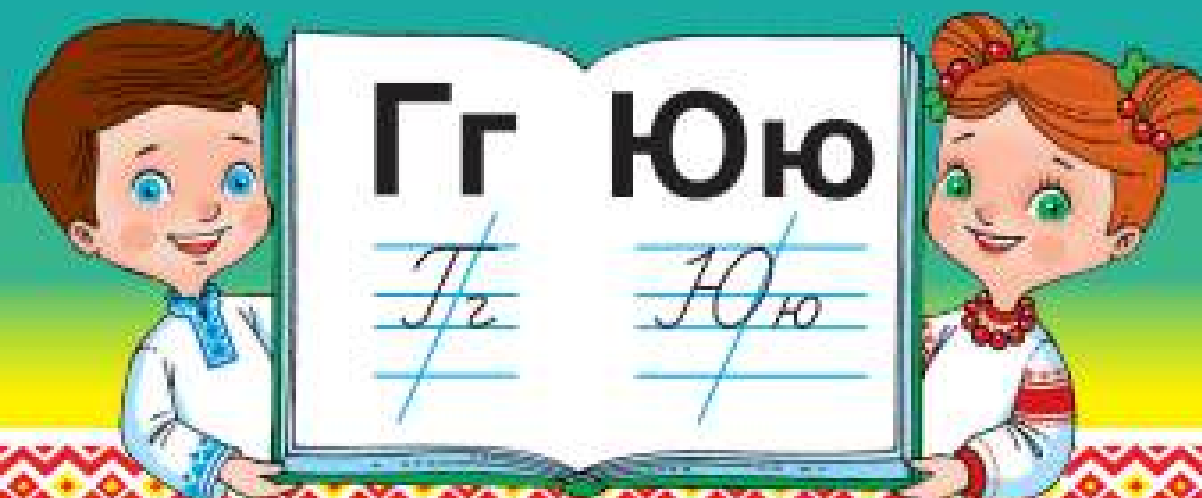

Володимир Наумчук, Марія Наумчук УКРАЇНСЬКА МОВА БУКВАР Частина 2 2024

Володимир Наумчук, Марія Наумчук

УКРАЇНСЬКА МОВА БУКВАР

2 ЧАСТИНА

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика Михайла Вербицького

Володимир Наумчук, Марія Наумчук

Українська мова

БУКВАР

**Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)**

Частина 1

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

УДК 811.161.2(075.2)
Н 34

**Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2025 №345)**

За Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти
розробленою під керівництвом Р. Б. Шияна

Наумчук В. І., Наумчук М. М.

Н 34 Українська мова. Буквар: підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах):
Ч. 2 // В. І. Наумчук, М. М. Наумчук. — Тернопіль: Астон,
2025. — 112 с. : іл.

ISBN 978-966-308-

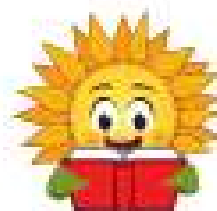
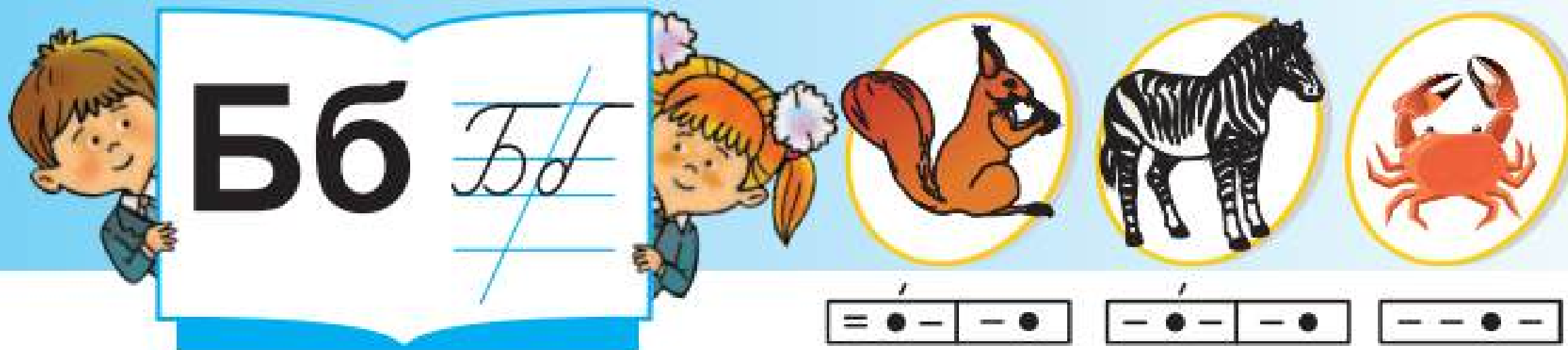
Підручник «Українська мова. Буквар» укладено
відповідно до вимог Державного стандарту початкової
освіти та Типової освітньої програми початкової освіти,
розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна.

УДК 811.161.2(075.2)

Любий першокласнику! Люба першокласнице!

Ти продовжуєш мандрувати в доброю і мудрою книжкою, у якій букви розкривають свої таємниці. Тобі допомагатимуть оповідання, вірші, казки, легенди... На тебе чекає зустріч із ровесниками — у хвилини їхнього навчання і дозвілля. Ти зрозумієш, чому треба бути доброю людиною.

Для тебе назбирався цілий кошик загадок, скоромовок, прислів'їв, приказок, з яких можна зрозуміти багато важких і легких життєвих правд.

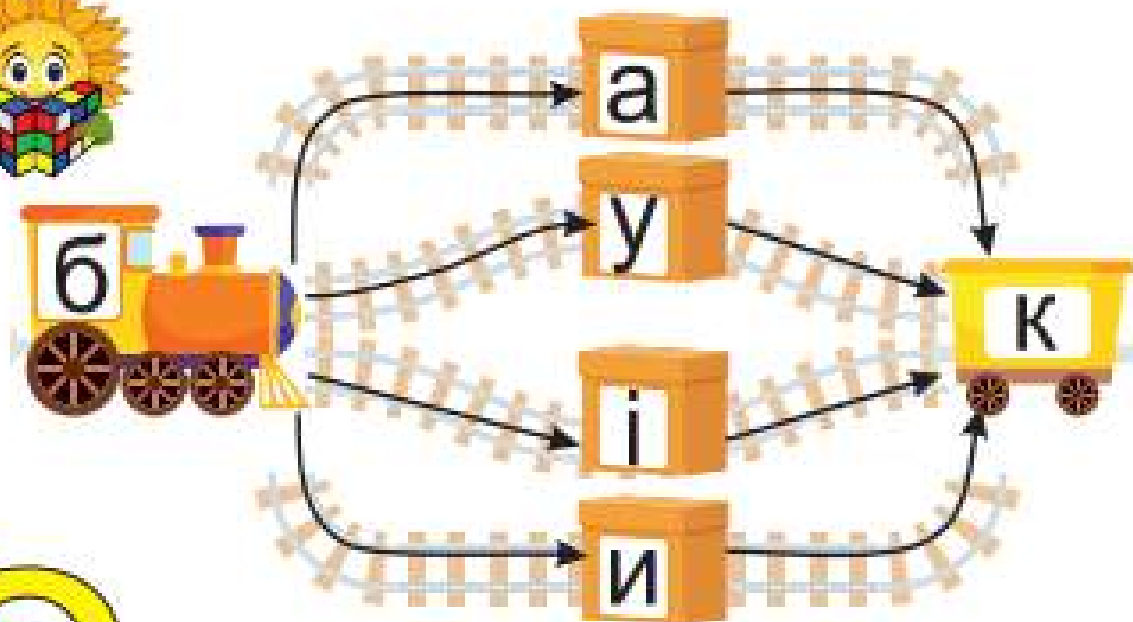

буква
буквар

білок
білити

брат
брати

бузок
бамбук

б — п

бік — пік

д — т

драп* — трап

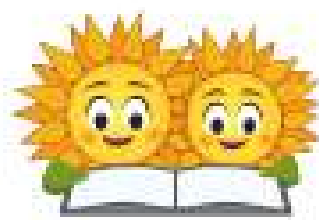
з — с

коза — коса

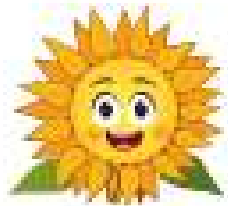
ри...ка, рі...ка, ...ілка, ...илка, ба...ка, па...ка

Дуб, береза, верба — дерева.
Зубр, білка, бобер — звірі.
А лебідь, бусол — ?..

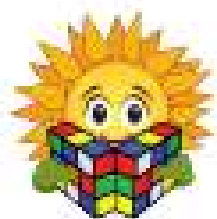
Скоромовка

Бурі бобри брід перебрели,
Забули бобри забрати торбї.

Буква Б

Букву «Бе» барвінок має,
Горобина і верба,
І дубок її ховає,
Й шапка білого гриба.

	а	у	о	и	і	е
г	га		го		гі	
б		бу		би		бе
п	па				пі	пе
д		ду		ди		

	а	у	о	и	і	е
т			то		ті	
з		зу		зи		зе
с	са		со		сі	
к		ку		ки		ке

гімн

горб

грім

град

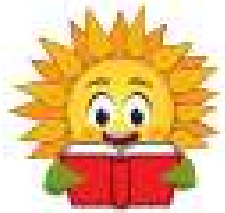
гора

губа

галка

голуб

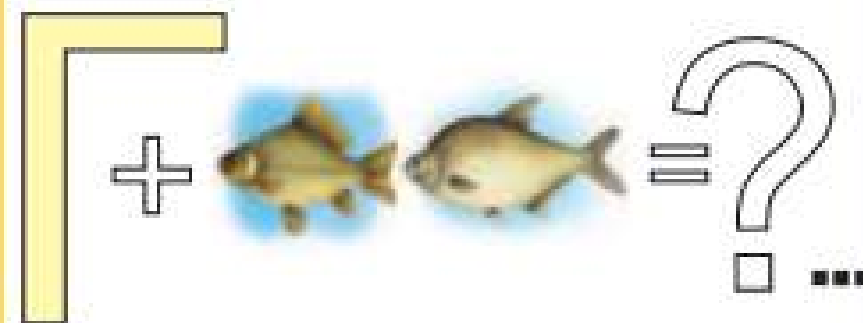
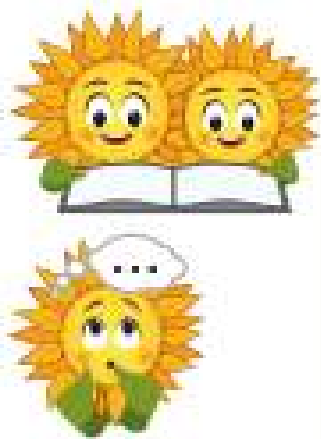
гурт
грам
грип

граблі
гніздо
глобус

загадка
загадка
вігадка

Гнат
Ганна
Богдан

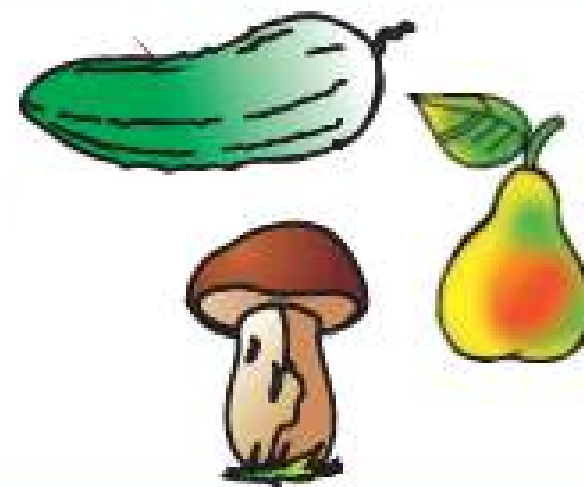

З лісу

З городу

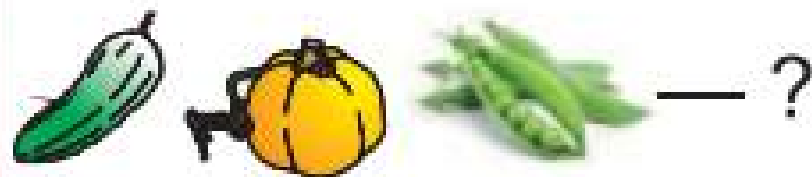
Із саду

що?

Хто? Що?

З букв слова

гастроном

утвори нові слова

- астроном
- агроном
- матрос
- ...

Буква Г

Букву Ге запам'ятай:

?	а	н	о	к	а	?	р	у	с	?	а	в	а
—	•	—	•	—	•	—	—	•	—	—	•	—	•

ґа ґо ґу ґи ґі ґе

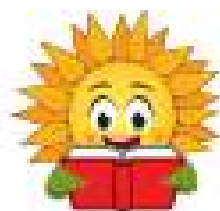
еґ іґ иг уґ оґ аґ

анок
рунт
роно

рати
валт
едзь

ґулі

ґроно

ґрунт

ґерда́н

хуґа

ґазда

ґніт

ґумка

ґави

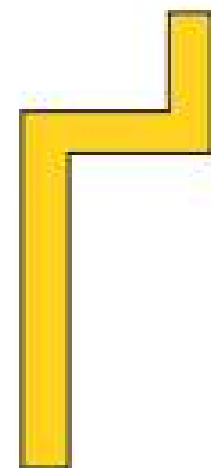
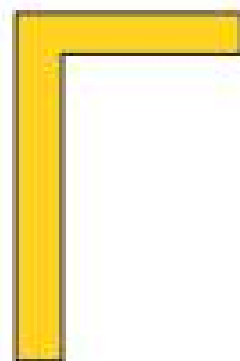
ґвинт

ґвалт

ґелґіт

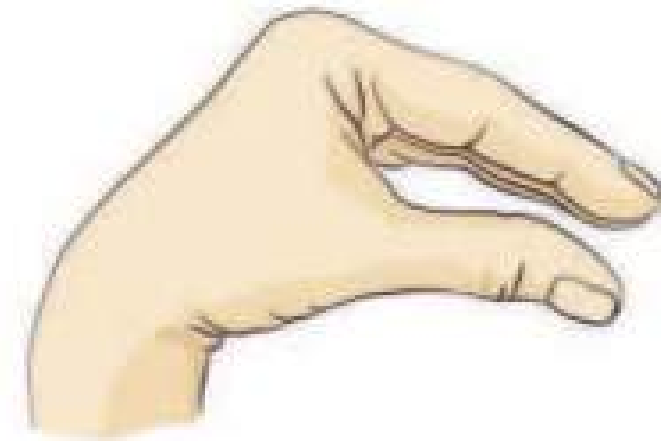
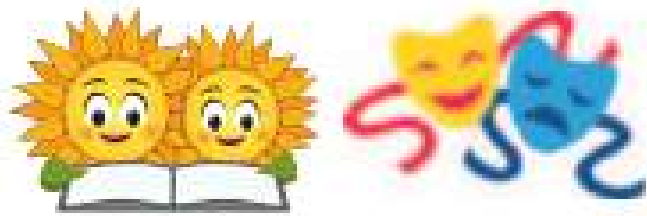
...рунт
...едзь
дзи...а
...анок

...усінь
...улька
...алка
...олка

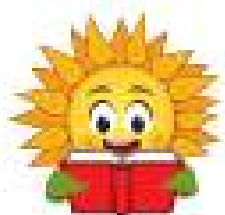
Буква Г

Буква Г е з ріжком вгорі
Посміхнулась дітворі:
— Щоб дзвінкіш лунала мова,
Я прийшла в абетку знову,
Бо колись у ній жила,
Мов та маківка, цвіла.
В багатьох словах цікавих

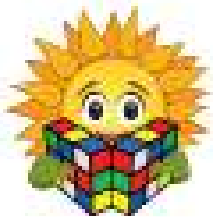
ча чу чо чи чі че
ач уч оч ич іч еч

ніч	качан	круча	число
піч	вечір	вдача	чобіт
річ	чутка	дівча	чабан

Чок-чок-чок,
Губи на гачок.
У мовчанку мовчки грали,

сти́на клун вун **ча** сто стка сник

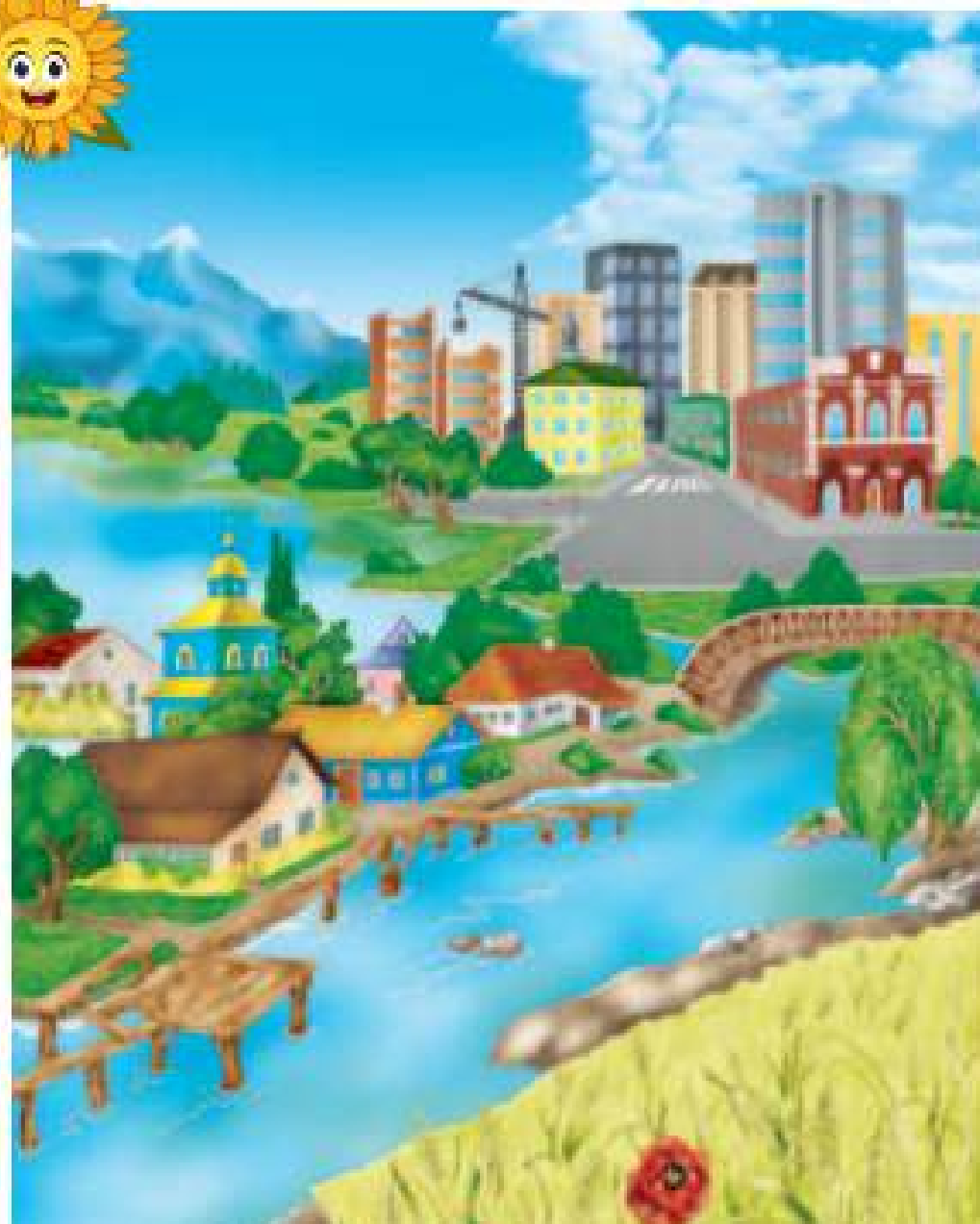
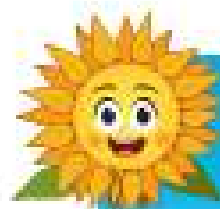
вечір
вечірні
вечоріти

чита́ч
чита́чка
чита́нка

Чоп
Чортків
Збруч

Чигирин
Черкаси
Чернігів

Черемош
Чабанка

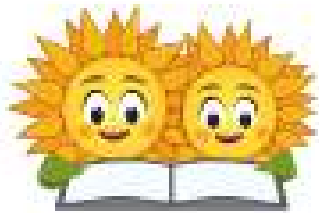

Скоромовка

У чаплі чорні черевички,
Вона чапа до водички.

Грицько Бойко

Чистомовка

Річка лагідна кача —
ча-ча-ча.

На хвилечках качат —
чат-чат-чат.

Качечкам кричу:
чу-чу-чу.

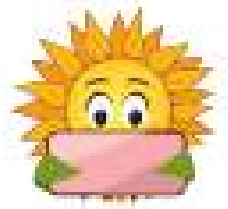
— Відпочиньте досхочу! —

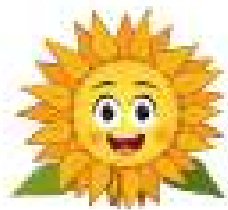
Загадки

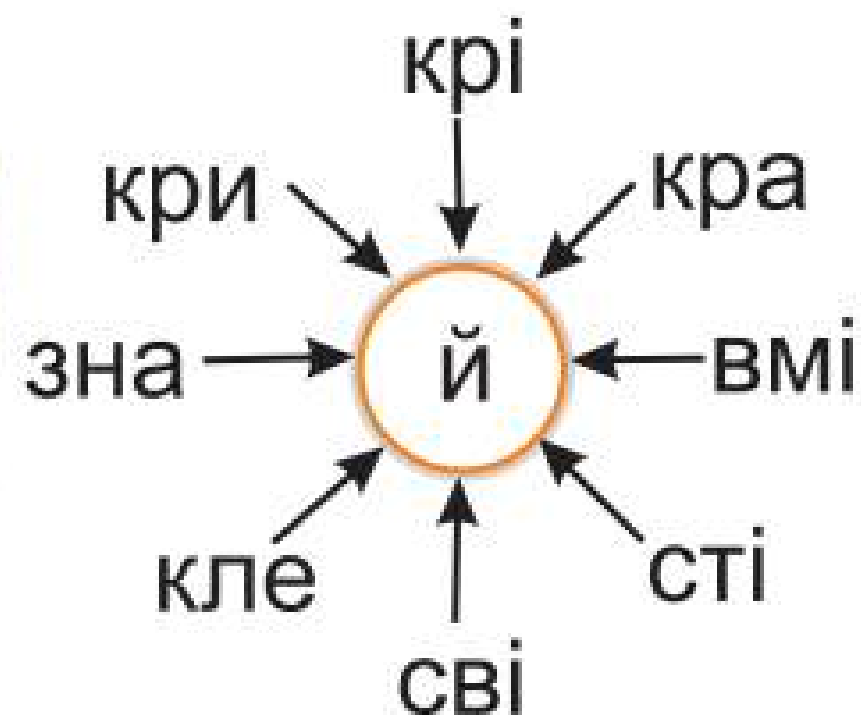
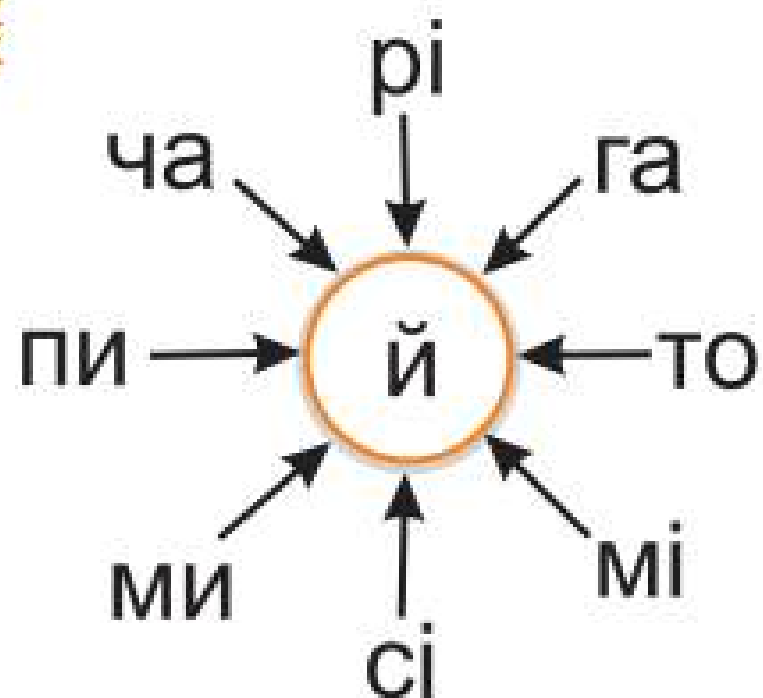
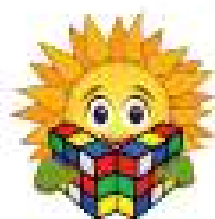
- Чорне сукно лізе у вікно. (і, н, ч)
- Впала стрічка через річку
І наблизила береги. (е, в, к, л, е, с, а)

Склади казку

«Струмочок і річечка — вірні друзі»

май-ка

мий-ка

дивний

давній

Йосип

Матвій

Ма-рій-ка

На-дій-ка

ліс
лі · си
лі · сок
лі · сник
лі · совий

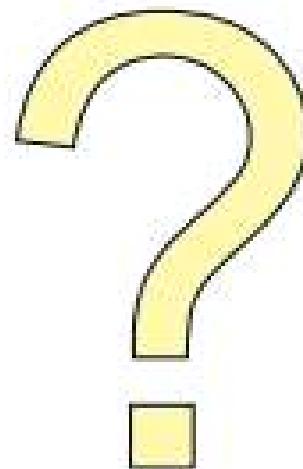
бал
ба · ли
ба · лет
ба · лерина
ба · летний

Утвори назви кольорів від слів: малина, апельсин, зелень, чорниця, гранат, слива...

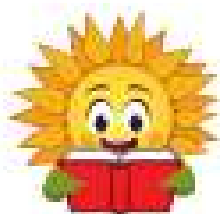
чорний •
товстий •
малий •
світлий •

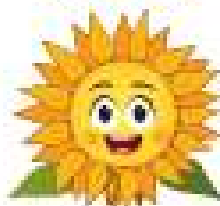
• великий
• низький
• темний
• білий

У зеленому гайочку
Зайчик спочивав.
Йому пісеньку веселу
Соловей співав.

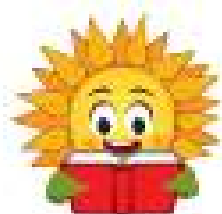

? = • -

- • ' ? • -

- • = • ' ?

мох

вухо

ховрах

Харків

Хорол

міх

муха

хребет

Херсон

Христина

дах

хода

крихти

Хуст

Трохим

Скоромовка

Хо

ла

рин

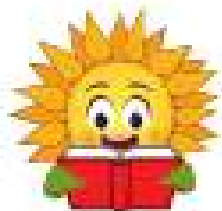
ка

у

ху

СТИН

ті

хліб

хлі́бне

хлі́боро́б

хлі́бчик

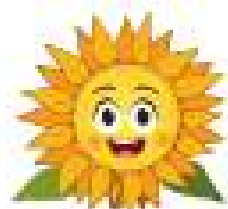
хлі́бна

хлі́боро́бство

хлі́бі́на

хлі́бний

хлі́боро́бський

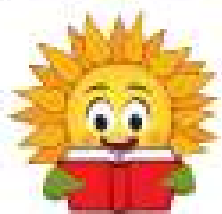

Пригоди зернинки

Мій тато — хлібороб. Його звати Хома. Він розповів мені про пригоди зернинки.

☁️ Спочатку зернинку в землі сховали.
☔️ усім допомагав, із хмарки водичку посилав.
Зернинка колосом налилась...

Карпати — казковий край. Гори вкриті густими лісами. У лісах багато диких тварин, птахів. У гори весна приходить непомітно. Карпати — гостинні гори. Різнобарвна гірська краса кличе до себе мандрівників. Харитон, Захар і Христина влітку мандруватимуть Кар-

Хату зводить дід Хома.
Стіни, двері, три вікна,
На покрівлі¹ — димар
Змурував Хома до хмар.
Та за комин — от картини...
Зачепилось три хмарини!

Петро Залевський

Буква Х

Я малюю. Ось хатинка,
Над хатинкою хмаринка,
Хризантеми біля хати.
Ще й барвіночок хрещатий.

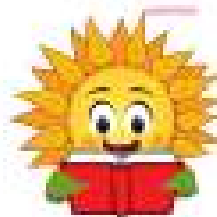
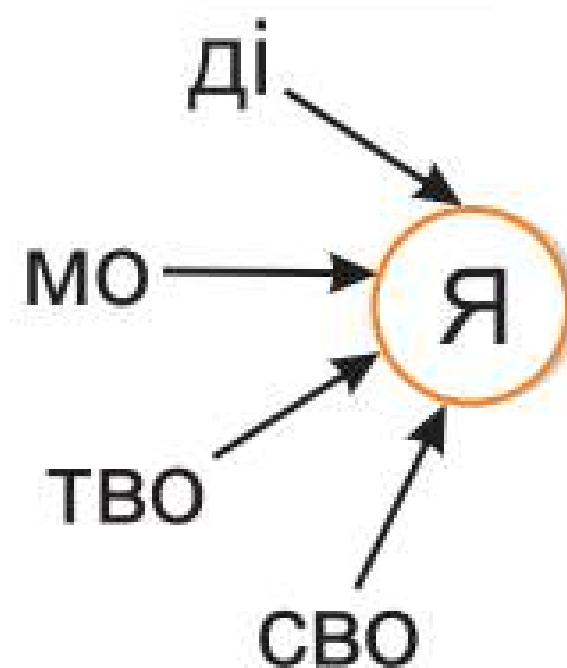
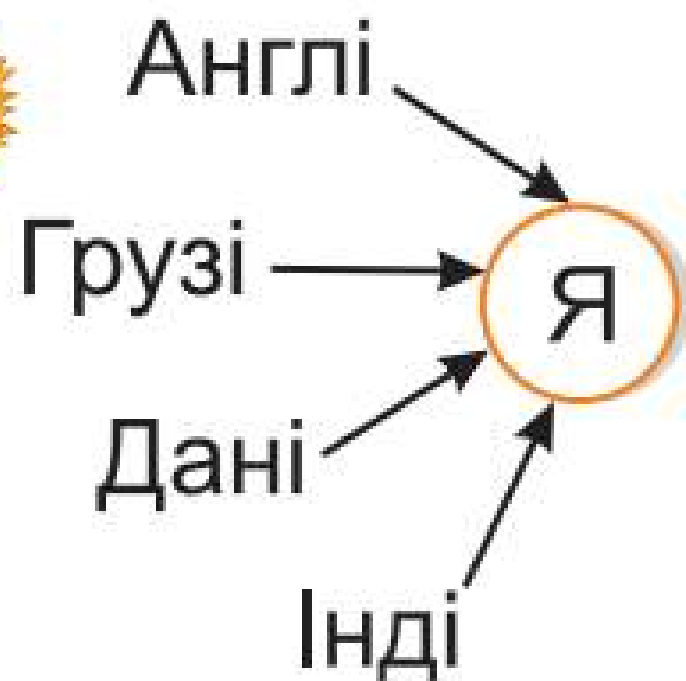
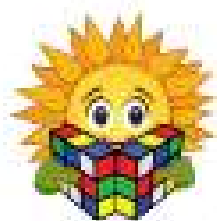

?	к	і	р
= ●	= ●	—	

м	а	?	к
— ●	= ●	—	

м	о	р	?	к
— ●	= ●	—		

дія
діяти

мрія
мріяти

няня
нянечка

У затінку гід-дя-стих дерев підусь викопар

Хто?

Яке?

Що?

Яка?

білченя

маленьке

ямка

глибока

зайченя

тремтливе

гуля

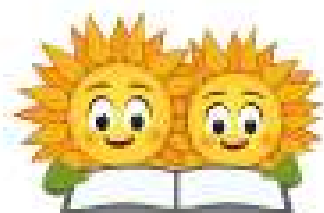
велика

лисеня

хитре

ялинка

зелена

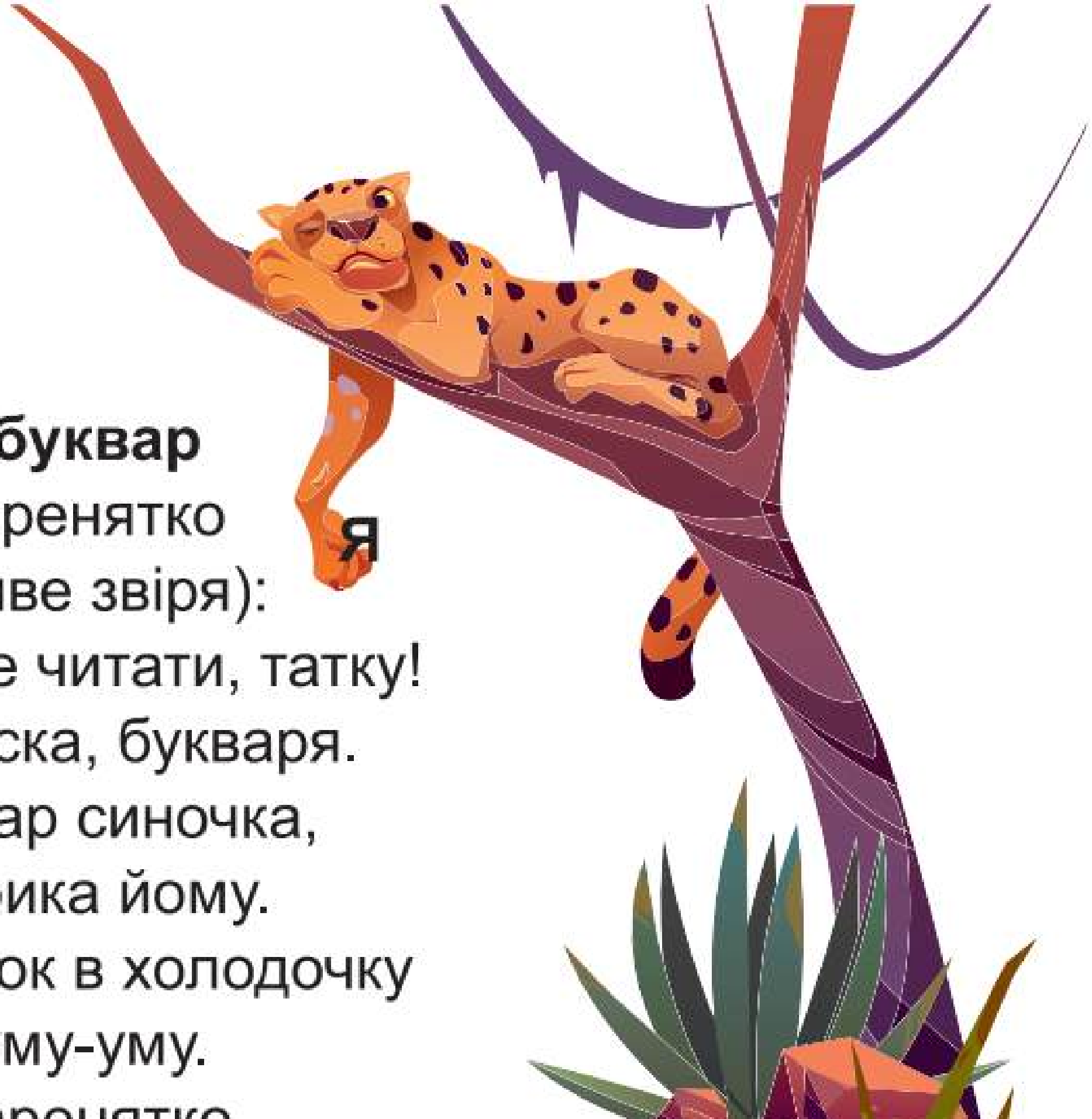
Порівняння

- Мовчить, як у рот води набрав.
- Чорний, як ніч.
- Легкий, як пух.

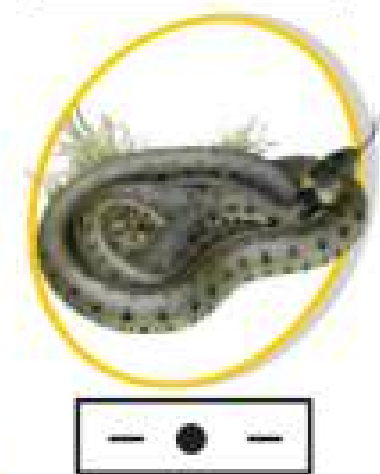
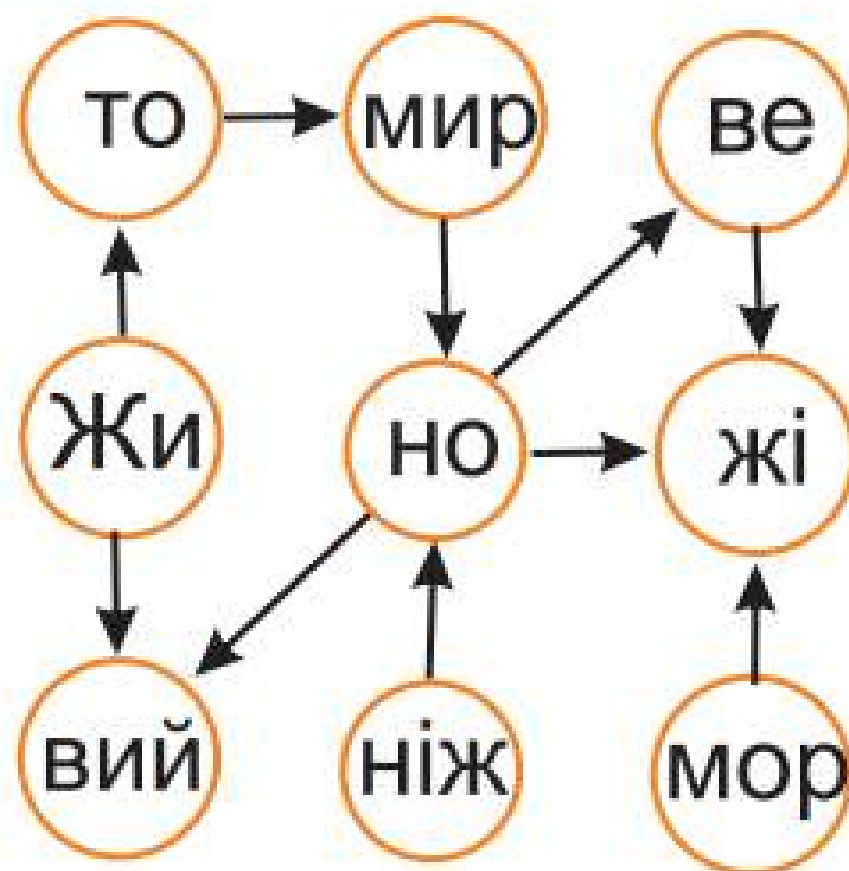
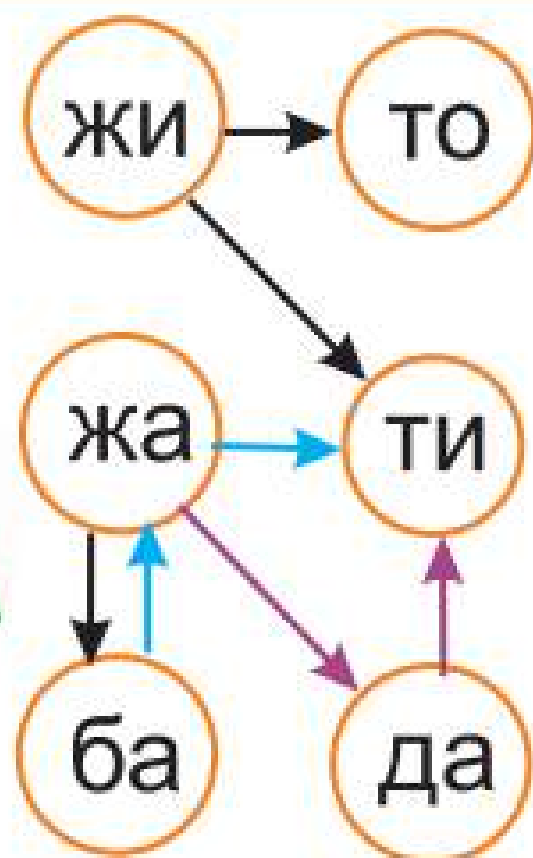
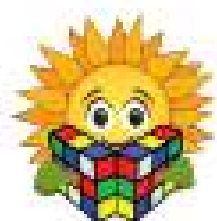

Оленя

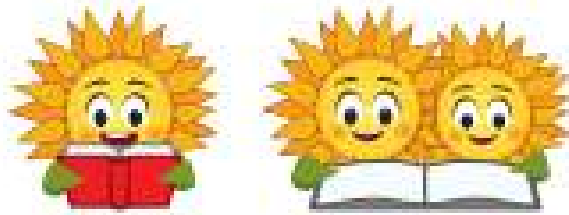
Оленя одне гуляло,
Оленя когось гукало.
Упя Опечку питапа:

Ягуар купив буквар
Просило Ягуаренятко
(Таке допитливе звіря):
— Навчи мене читати, татку!
Купи, будь ласка, букваря.
Послухав Ягуар синопка,
Приніс букварика йому.
Сидить синопчик в холодочку
І вчиться розуму-уму.
Кмітливо Ягуаренятко

Ніжин, Жидачів, Ужгород, Запоріжжя...

Журавлики-журавлі

— Журавлики-журавлі,
Де літали ви малі,
Де бували?

— Ми по теплих краях,
По казкових гаях
Мандрували.

— Розкажіть, журавлі,
Як на дальній землі
Зимували?

— Ми в казкових гаях
Все по рідних краях
Сумували.

Журавлик запросив до себе в гості

Друзі

У зоопарку жив маленький бегемотик. Звали бегемотика Жоржик. Жоржику подобалось, коли до нього приходили діти. Він усім хвалився великим ротиком і круглим животиком. Жоржик хотів мати друзів.

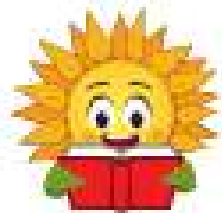
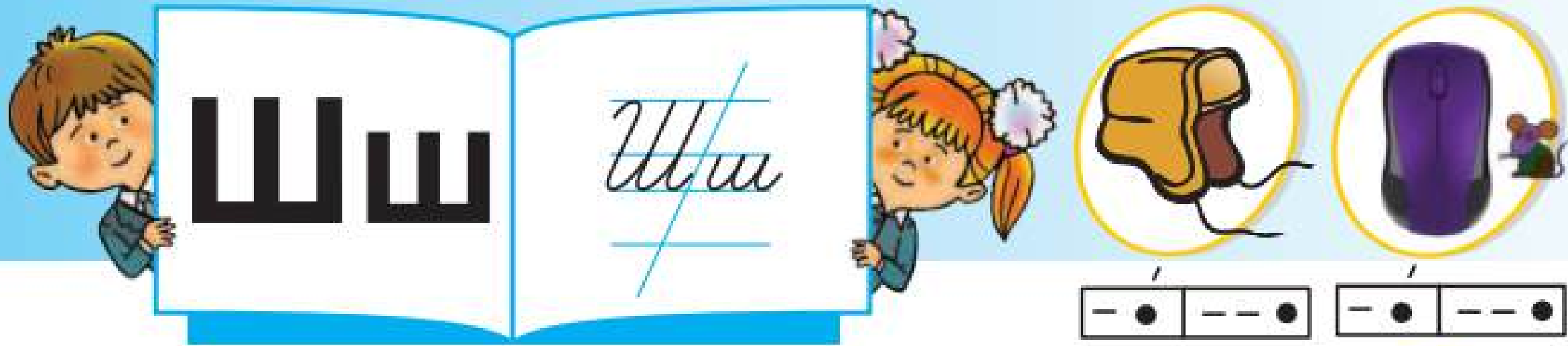
Одного разу...

За Аллою Свашенко

Буква Ж

ша шо ши ші шу ше шя

шосе

шторм

Шостка

шасі

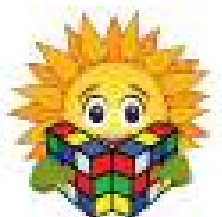
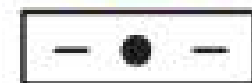
штиль

Шумськ

шина

шквал

Ка́луш

арф

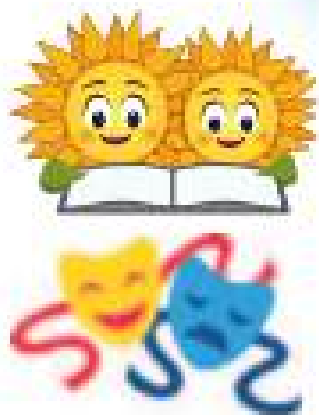
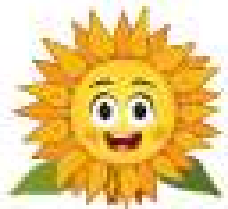
овк

ча

ши

су

шю

Чобітки

Гор-ди-ли-ся гусаки:

Високо на білому снігу

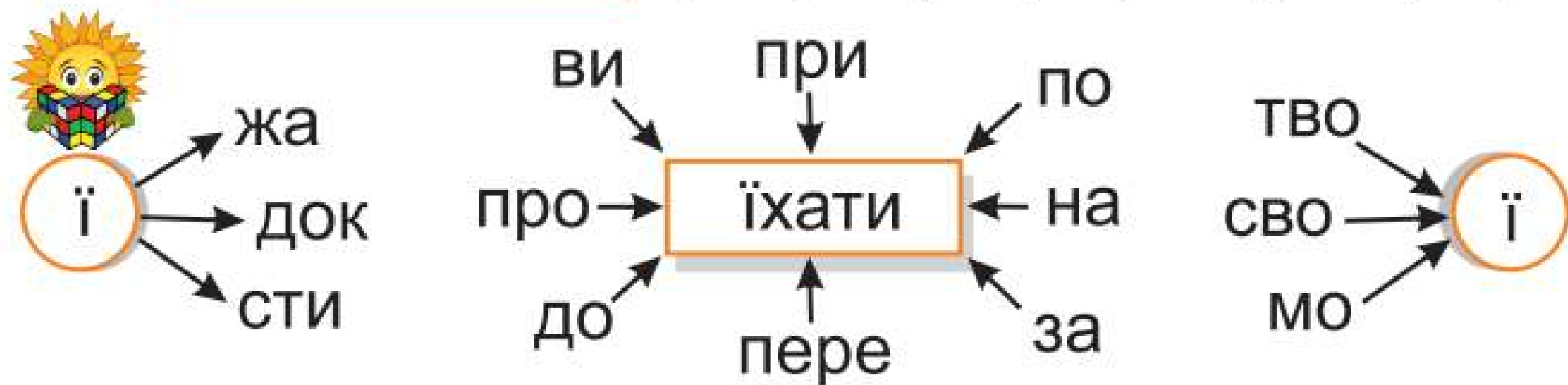
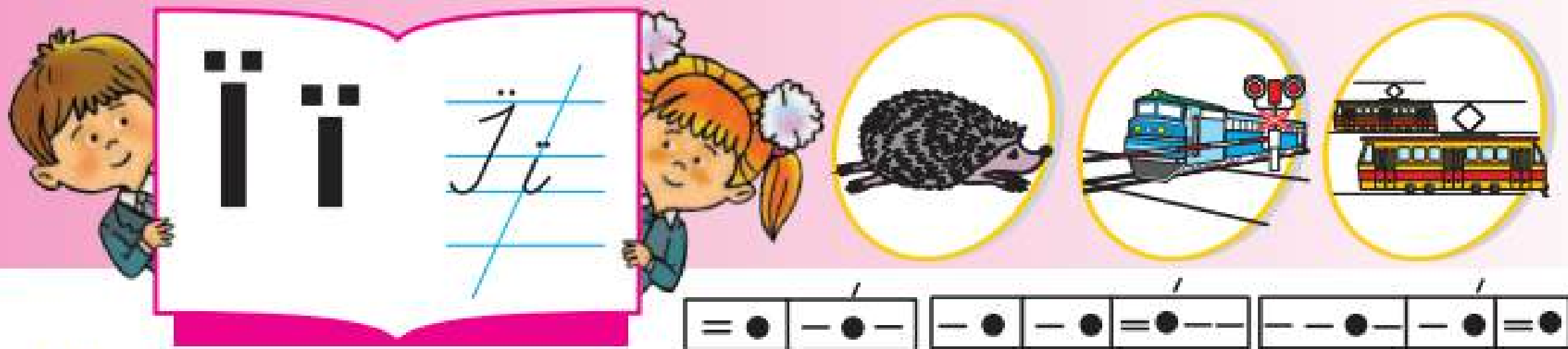

Вишиванка

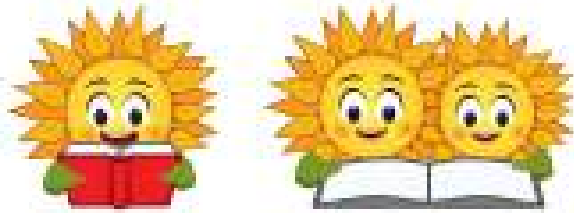
Мама вишила мені
Квітами сорочку.
Квіти гарні, весняні:
— На, вдягай, синочку.
В нитці — сонце золоте,
Пелюстки багряні.
Ласка мамина цвіте
В тому вишиванні.
Вишиваночку візьму,
Швидко одягнуся.
Підійду і обійму я
Рідненьку матусю

край — краї	Київ	Україна
музей — музеї	Чугуїв	українка
звичай — звичаї	Миколаїв	українська

Суничка-сестричка

- Суничко-сестричко, а ким ти умита?
- Веселим потоком.
- Суничко-сестричко, а чим ти налита?
- Налита я соком,
солодким і ніжним,
під сонечком в теплі
пила його з рідної
неньки-землі.

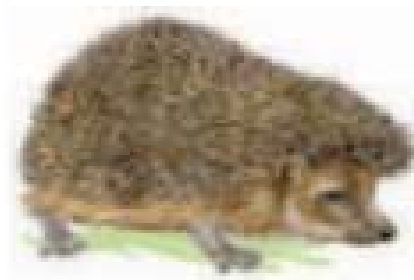
Платон Воронько

Їжачиха варить зранку
смачну їжу з буряків,
бо збереться до сніданку
вся родина їжаків.

Юрій Раєвський

Їде, їде їжачок,
Їжачок-лісовичок.

Їде, їде до змії —
Проганятиме її.

Тамара Коломієць

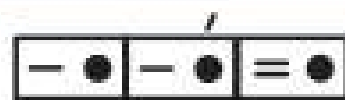
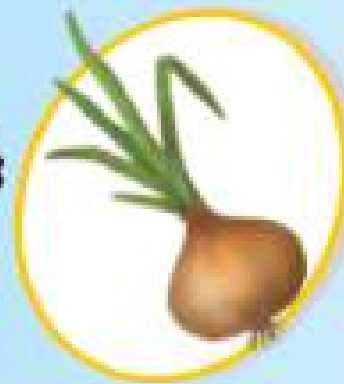

Буква Ї

Схожа буква «Ї» на «І»,

Тільки вона в двох разів довша.

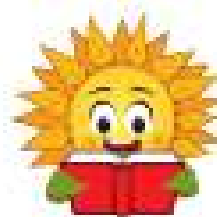

цу — кор
кер-ки
кро-вий

ки
си-ни — ця
ли-си

зай
паль — ці
ву-ли

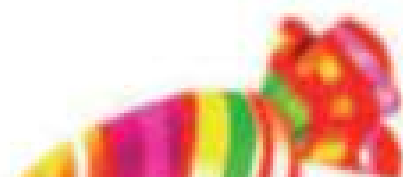

цап
цех
ціп

цирк
цвях
цвіт

сер-це
сон-це
міц-но

і-спа-нець
я-по-нець
е-сто-нець

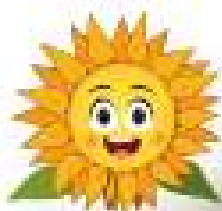

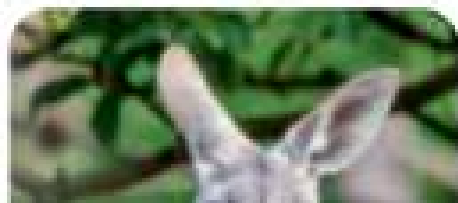
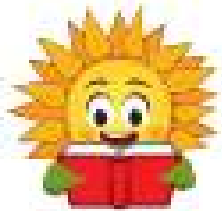

Чернівці
Вінниця
Луцьк

Якимець
Лобунець
Українець

мешканець
литовець
швейцарець

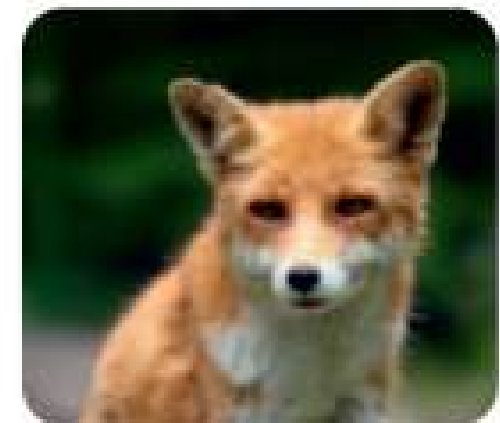
Де ти снідав, горобець?

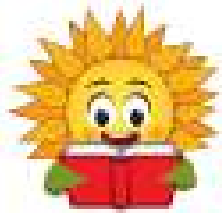
— Чи ти снідав, горобець?

— Я поїсти молодець,
Бо спочатку був у лева —
Огорожа там стала лева.

Підкріпився у лисиці,
У моржа попив водиці,
З'їв морквину у слона,
З журавлем поїв пшона.

В кенгуру я побував,
Там, поснідавши, поспав,
Під ногами в ведмежатка
Я цукерки позбирав,

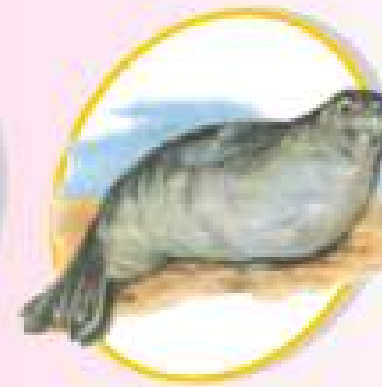

Цуценя і цапеня

Цуценятко й цапенятко
Пустували дотемна¹,
Перекинули горнятко,
Налякали цвіркуна.
На городі цибулиння
Столочили пустуни,
Біля клуні² на цеглиння
Враз наскочили вони.
Цапеня на цеглу впало,
Мало ніжку не зламало,

Ж

З

Н

Б

В

П

К

Л

М

Д

Ц

ключ

тюль

плюс

люди

юнга

бюро

люстра

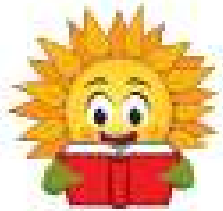
люлька

тюльпан

ю-ві-лей

ю-ві-ляр

лю-ди-на

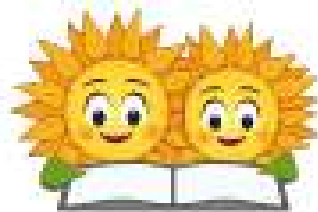
ювілей
ювіляр
ювілярка

Юрій
Юхим
Юліан

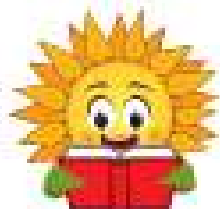
Юрченко
Юхимчук
Юхно

Ювілей

Виховані діти
За сніданком Юра Юлю
Поучав, як старший брат:
— Добре виховані діти

Загадка

Я маленький, проворненький,
Із замком у дружбі ми.
Двері швидко відчиняю,
Бо чарівну силу маю.

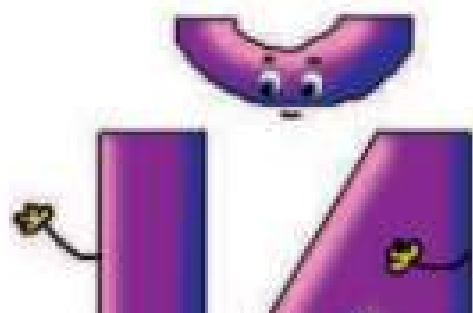
100+Ю → ?

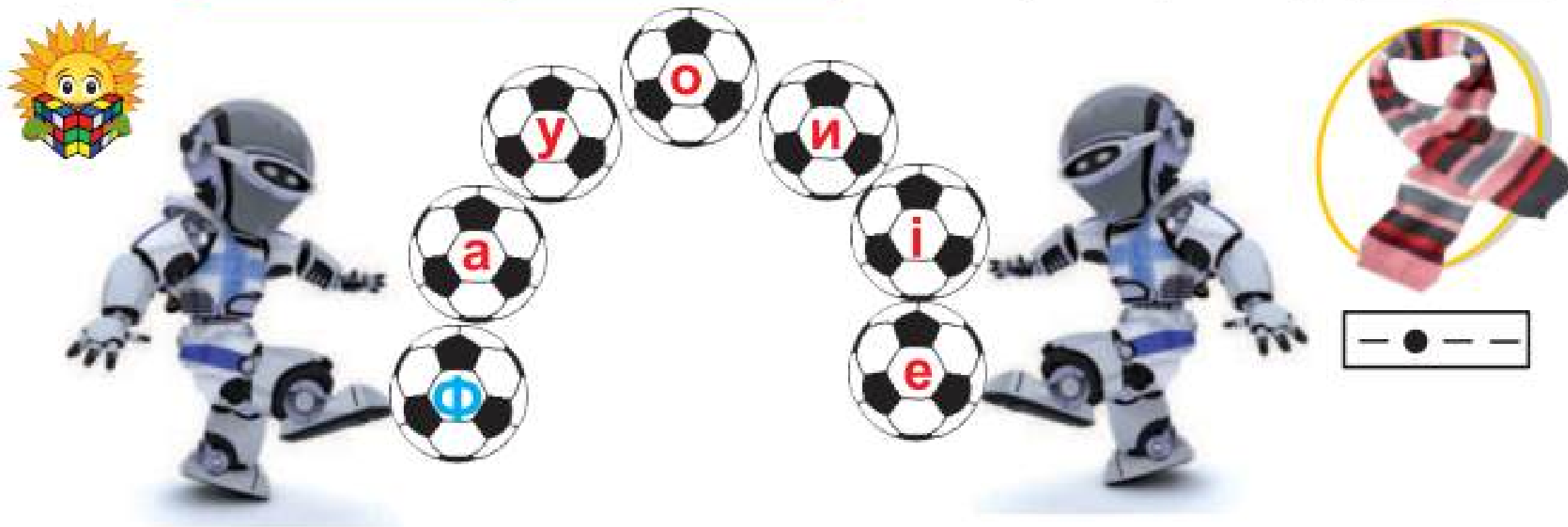
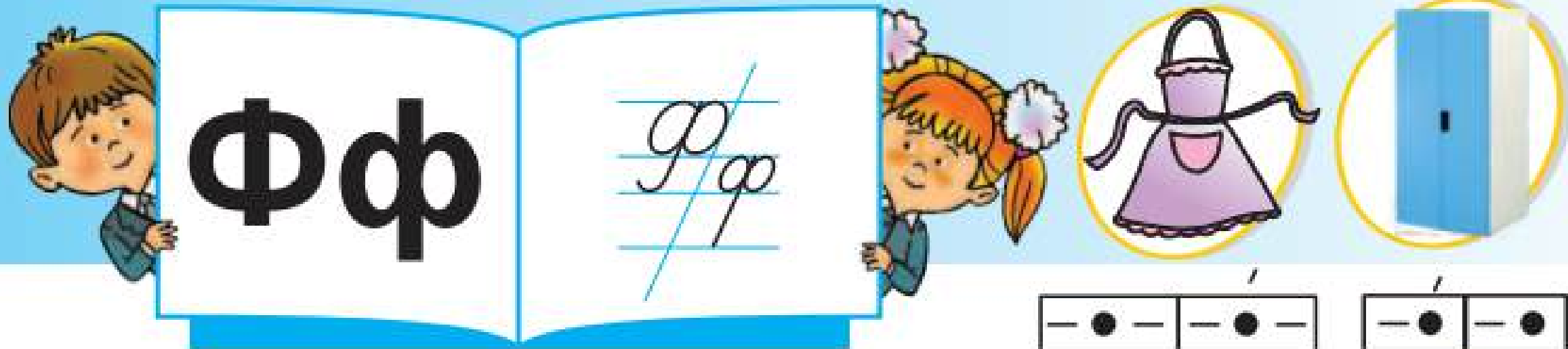
(Ключ)

Буква Ю

Розповіла нам буква Ю
Про історію свою.
Дружили букви Й та У,

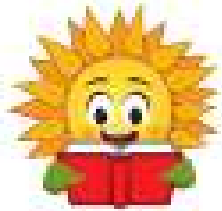

фарба
фарбований

фініш
фінішна

фінанси
фінансовий

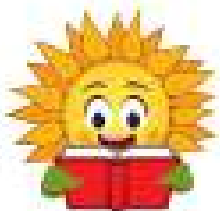

Мрійники

У Софійки багато друзів. Ким вони мріють стати? Галинка Феленчак хоче обрати професію фельдшерки. Фрося Франчук мріє вивчати флору і фауну рідного краю. Фелікс Гафтенко та Федір Лифар хочуть бути офіцерами морського флоту. Оксана Фартушняк і Максим Фроленко мріють працювати в поліції.

А ким мрієш стати ти?

Фазані́ха фазе́н'ятам
Стала фантики збирати,
Бо маленькі фазанчики
Страх, як люблять фантики.

На фабриці музичній
Фламіні́го працював,
Всім друзям в день народження
Він флейти́¹ дарував.

Юля Турчина

Буква Ф

Букву **Ф** ти, певно, знаєш,

ДЗВІН

ДЗВІНКО

ДЗВОНИТИ

ДЗВОНИК

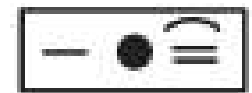
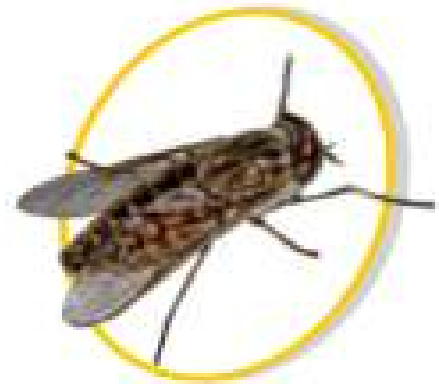
ДЗВІНКИЙ

ДЗВЕНИТЬ

ДЗЕНЬКІТ

ДЗЮРКІТ

ДЗЮРЧАТИ

Дзво по кли чуть нас чки шко Дзві а

ле. ник в че кли до но ли,

Крутиться, як дзиґа
Наче ґедзь укусив

вивести з рівноваги
швидкий у роботі

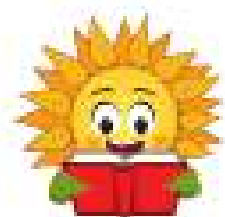

Упізнай птаха
за дзьобом

- Кожна пташка своїм дзьобиком живе.

- Де багато пташок, там менше комариків.

джміль
джбан
джгут

бджола
джинси
джунглі

джерело
джмелик
ґринджоли

що?

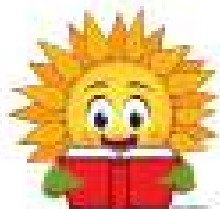
джем
джаз

який?

джемовий
джазовий

що робить?

нагороджує
насолоджує

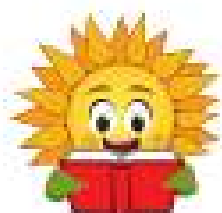
Джерельце

Виблискує водою лісове джерельце.

Воно дзвінко дзюркотить. Дзвенить і співає
джерельна вода, мов жива. Бабуся з онуками
посадили біля джерела квіти. Вони розцвіли і
солодко запахли. Аромат почули джмелики і
бджілки. Вони кружляли над квітами, немов
веселі дзиґи, кружляли і дзижчали: «Дзи-и-джи-
и-дзе-е-дже-е-дзи-и!»

Будуть дітки ласувати пахучим медком!

в'я в'яз

в'ю в'юн

в'ї в'їзд

в'є в'ється

б'є об'єкт

п'я п'ять

з'є з'єднати

р'ї пір'їна

п'є п'єса

м'я м'ята

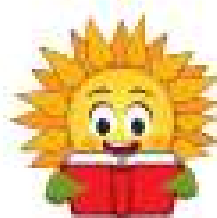
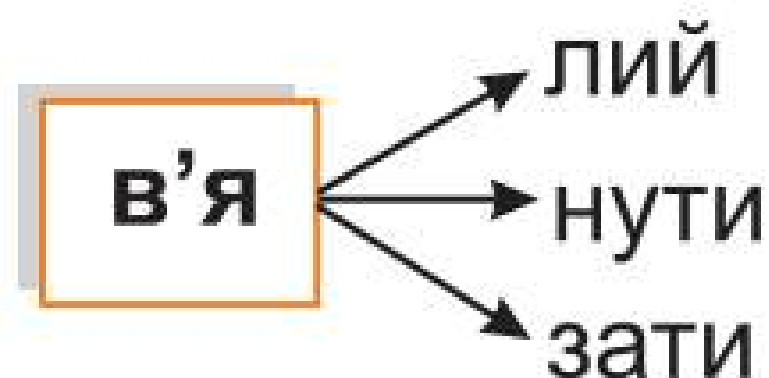
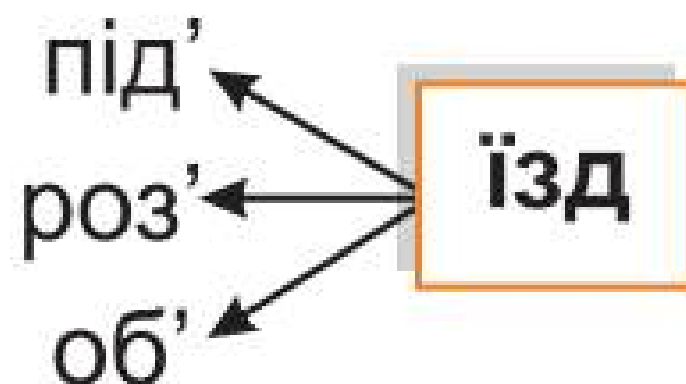
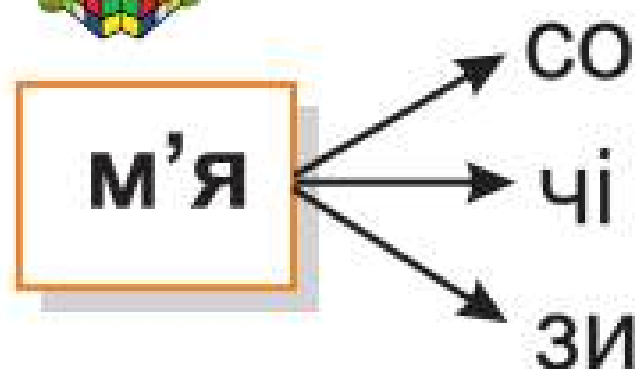
в'ї солов'ї

б'ю розіб'ю

Загадка

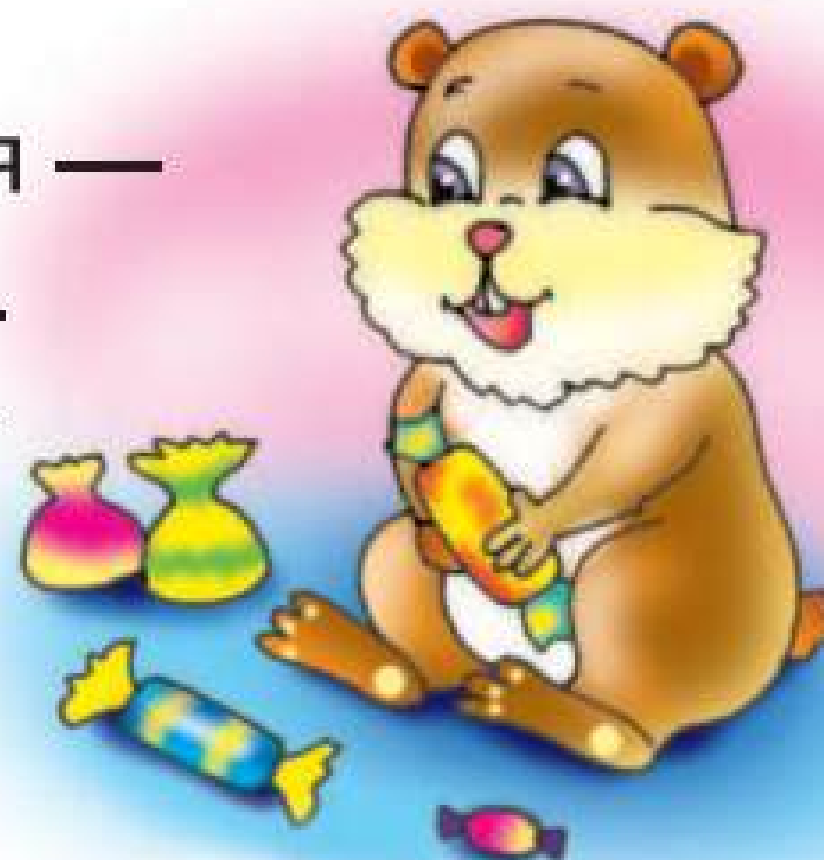
- Я такий, як і знак розділовий,
І відомий усій дітворі,

П'явка, в'юн, пір'їна, в'ється —
Знак апострофом зоветься.
П'ять цукерок з'їв хом'як —
Дуже симпатичний знак!

Олександр Кононенко

Любий друже! Люба подруго!

Ти вже знаєш усі букви української абетки і
вмієш читати. Запрошуємо тебе до цікавої і
змістовної роботи з творами українських авторів.

Ми навчилися читати

Я вмію читати!

Читати умію тепер я, як братик,
Згодиться і в праці, і в грі.
Я можу бабусі рецепт прочитати,
Улюблену казку — сестрі.
Зі мною говорить і книжка новенька,
І навіть газета стара.
— Мій любий читачику, — зве мене ненька.
Я вмію читати! Ура!

Галина Духович

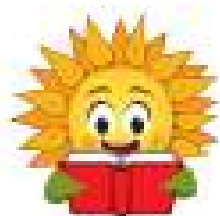
Сонце звуки сіє
Сонце в небі звуки сіє —
всіх на світі розуміє.
Я складаю з них слова —
мова твориться жива!
Рідна мова веселкова —
гомонить в ній гай, діброва,
річка весело співає,
і дитина виростає!

Марія Чумарна

• Який заголовок має вірш?

Слова-втікачі

— Трапилась дивна історія, — сказала вчителька першокласникам. — З оповідання втекли слова! Їх треба обов'язково повернути на місце.

Діти записали оповідання і слова, котрі з нього втекли.

А слова були ось які: клякса, морквина, песик, молоток, яєчня, кішка, Наталя, каша, мама.

— Гарненько подумайте, — порадила вчителька, — як розставити слова на місце.

— А що тут думати? — здивувався Сергійко. Він уписав в оповідання всі слова підряд і підніс руку.

— У мене готово!

— Ну, прочитай, що в тебе вийшло, — сказала

— Славко з'їв велику апетитну кляксу. Мишко посадив у зошиті морквину. Тато прибав поличку песиком. Молоток вищав і махав хвостом. Потім прийшла з роботи яєчня й стала готувати обід. Кішка шипіла на сковорідці. В каструлі булькала Наталя. Каша кашляла, і її поклали в ліжко. Мама форкала і вигинала спину.

Всі діти засміялись і закричали:

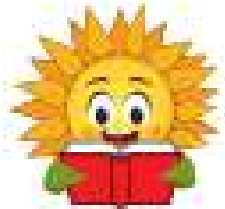
— Не так! Не так!

А як? Нумо подумайте!

З журналу «Барвінок»

- Як ти гадаєш, на якому уроці трапилася дивна історія?
- Яке завдання отримали першокласники /

Пихата літера

Жив на світі Мудрий Чоловік. Він придумав літери. Вирізав їх із березової кори, поклав до козубця¹ й думає: «Ось піду завтра до людей, навчу їх читати й писати».

Минула ніч. Зібрався Мудрий Чоловік йти до людей. «Треба, — думає, — розмістити літери так, щоб легко було вчитися читати». Розкладає: **А, Б, В...**

Усі літери лежать спокійно, чекають своєї черги. Тільки одна **Я** не може стерпіти. Все сунеться Мудрому Чоловікові в руки, нагадує про себе: «А я куди?» Розгнівався Мудрий Чоловік і каже:

— З тобою буде немало біди. Сиди, будь ласка, й

- Яка з літер виявила свою нестриманість і неповагу до інших?

* Із перших трьох речень вибери і прочитай слова, що означають дії Мудрого Чоловіка. На які питання відповідають ці слова?

** Прочитай слова Мудрого Чоловіка про літеру **Я** з обуренням та осудженням.

*** Поміркуй і скажи, чому літера **Я** розташована на останньому місці в алфавіті? Продовж ланцюжок слів, які характеризують літеру **Я**: нестерпна, нетерпляча, ... На яке питання відповідають ці слова?

Чарівні є слова

У нашій рідній мові

Чарівні є слова.

Слова ці всім відомі,

Бо сила в них жива.

«Добридень», «До побачення» —

І усмішка сія!

Велике мають значення

Ось ці прості слова!

- Про які «чарівні» слова йдеться у вірші?
- Чи можна «чарівні» слова назвати увічливими?
- Які «чарівні» слова вживаєш ти?

* Прочитай слова, які авторка радить уживати щодня в нашій рідній мові.

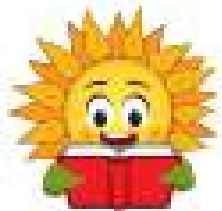
** Поміркуй і прочитай слова, у яких живуть сила, усмішка, любов, ласка. Правильно наголошуй їх.

*** Склади і прочитай речення. Поясни, як ти розумієш їх значення.

*Лагідних, скрізь, і,
ввічливих, шанують.*

*На, відповідають,
лагідність, добротою.*

Пригода в лісі

(Казка)

У хлопчика було багато різних звичок. Однієї лише звички не вистачало — казати «добрий день», «до побачення», «вибачте», «будь ласка», «дякую».

Якось приснилось йому, що прийшов він до лісу. Йде, ні на що уваги не звертає. Ні «добрий день», ні «до побачення», ні «дякую», ні «будь ласка». А щоб попросити вибачення, то про це й мови немає. Ледве на мурашку не наступив. Метелика з листка зігнав. Пташку злякав. Ведмедеві на лапу наступив. Розгнівався ведмідь, схопив хлопчика і... з'їв.

Прокинувся хлопчик і вирішив: візьму я собі за

звичку казати «добрий день», «до побачення», «вибачте», «будь ласка», «дякую».

****** Поміркуй і скажи, чи можна заголовок казки «Пригода в лісі» замінити на інший («Увічливі слова», «Дивний сон», «Різні звички»). Чому ти так вважаєш?

******* За ланцюжком слів пригадай і розкажи частину казки «Пригода в лісі».

Приснилось → не звертає уваги → вибачитися → прокинувся → не заважає → іншим добре.

Найрадісніше і найсумніше

Учитель сказав дітям:

— Намалюйте найрадісніше і найсумніше.

Миколка розгорнув зошит і задумався. Згадав золоте літо, ранок на б́ерезі ставка, квітуче поле конюшини.

Намалював квітку конюшини і над нею бджолу.

— Це і є найрадісніше, — сказав він.

— Чому? — питає вчитель.

Бо це сонечко, співець жайворонка і небо синє

* Розкажи, як ти намалюєш радість і сум.

** Поміркуй і продовж пояснення хлопчика про зображення найсумнішого на його малюнку.

*** Попрацюй у парі із сусідом / сусідкою по парті. Ти читай слова учителя, а сусід / сусідка — слова Миколки.

Як Михайликові пощастило

Якось Юрко поскаржився шкільному лікареві, що в нього болять зуби. А коли йому призначили лікування, злякався і до кінця уроків сидів блідий та розгублений.

— Облиш ти переживати! — сказав йому після уроків Михайлик. — Хочеш, я замість тебе піду до лікаря! У мене все одно зуби міцні!

— Ой, Михасику, сходи! — почав благати Юрко.
А наступного дня питає:

— Ну як?..

— Усе гаразд! — весело відповідає йому Михайлик. — Правда, у мене теж один зуб виявився хворий — запломбували!

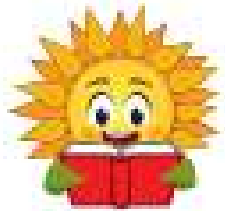
- Про кого йдеться в оповіданні?
- Кого з хлопчиків тобі стало шкода? Чому?
- Яку пораду ти даси обом хлопчикам?

*Серед букв знайди і прочитай імена головних героїв оповідання. У слові **Юрко** назви ланцюжок звуків. Як ще називали одного з хлопчиків?

м	и	а	і	ю
є	х	а	й	р
л	и	к	о	к

** Вибери і прочитай ту частину оповідання, яка тобі сподобалася найбільше. Поясни свій вибір.

***Вибери собі партнера чи партнерку. Підготуйся прочитати діалог між Юрком і Михайликом так, щоб слухачі / слухачки були приємно вражені

Ро́сяне намісто

Тарасик прокинувся, а в хаті — нікого.

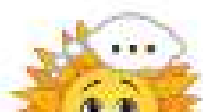
У віконницю золоті промінці снуються. Це мама віконницю причинила, щоб Тарасик довше поспав.

А він хоче на росу. Хто по росі босо́ніж бігає, той міцний буде. Так дідусь Матвій казав.

Вибіг Тарасик із хати, а по спориш́у ніби, хто намісто розсипав. Переливається воно, виграє під сонцем.

Стоїть Тарасик і не зважається на спори́ш ступити. Щоб росяного наміста не потоптати.

Василь Чухліб

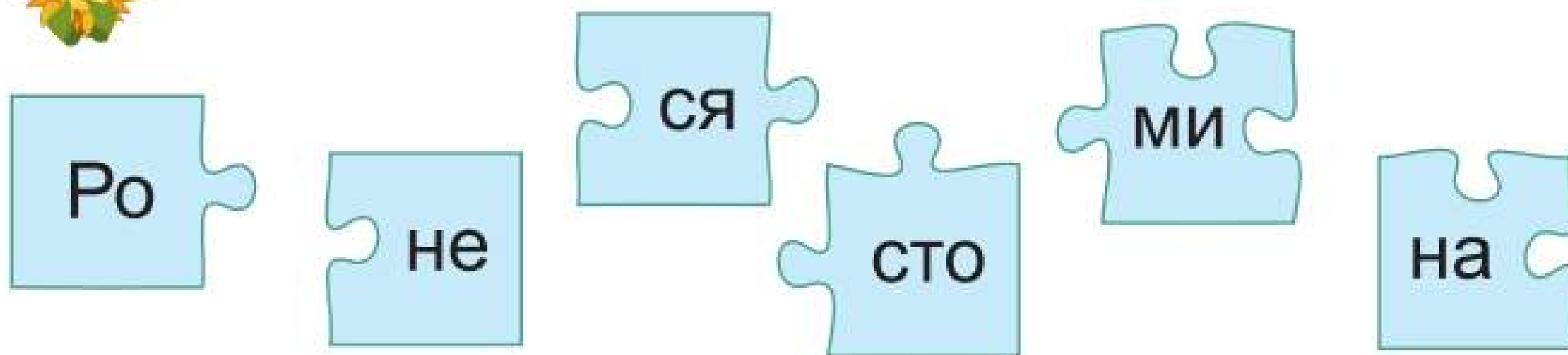

- Про який час доби йдеться в оповіданні?

*** Прочитай четвертий і п'ятий абзаци. Порівняй їх зміст зі змістом малюнка. Що в них спільного? З чим автор порівняв росу на споришу? Як ти гадаєш, хлопчик любить і береже природу? Підтвердь свою думку словами тексту.

Складіть два слова із пазлів і прочитайте вислів.

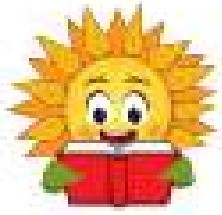
Газета

Дві по́дружки, Оля і Ніна, сиділи в саду на лавці. Дорі́жкою, спираючись на палицю, проходив дідусь. Недалеко від дівчаток зупинився і, вийнявши носову хусточку, почав протирати нею окуляри. І тут у нього з-під пахви¹ випала складена трубкою газета.

— Дідусю! — загукала Оля. — У вас газета випала.

А Ніна не стала кричати. Підхопилася з лавки, підняла газету і протягла її дідусеві.

Хто дужче любить

Були якось Петько з Миколкою в лісі. Суніць вони назбирали мало, зате двох їжаків зловили. Трапились вони на дорозі — ну як їх не взяти?

Принесли хлопці їжаків додому, кожний до себе.

Минуло ще кілька днів. Знову зустрілися хлопчики і засперечалися, хто з них більше любить свого їжака. Петько хвалиться, що годує їжака молоком, усякого ганчір'я намоєвив у кутку комори, щоб добре було спати йому, мало не голки йому чистить...

— А ти що зробив для свого їжака? — питає Миколу.

— Нічого, — похмуро відповів хлопчик.

— От бачиш, — сказав Петько, — не любиш ти

- Хто головні герої оповідання?
- З якою знахідкою хлопчики повернулися з лісу?
- У кого добре серце: Петька чи Миколки? Чому ти так вважаєш?
- Які почуття викликала в тебе описана історія?

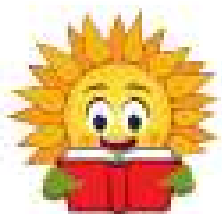
* Підготуйся прочитати ту частину оповідання, у якій розповідається, як Петько турбувався про їжака. А як би ти вчинив / вчинила на місці хлопчика?

** Хто з хлопчиків дужче любить тварин? Чому? Чи можна, на твою думку, назвати Миколку захисником природи? Які слова свідчать про його любов до природи? Прочитай їх.

*** Прочитай прислів'я:

✓ За свою доброту попав у біду.

✓ Добра бачить бід, а злоба — тільки біди.

Хатка на тополі

Під дахом Миколчиної хати зліпили гніздо ластівки. І він радий-радісінський. Ідуть ото з Тарасиком вулицею і раптом Миколка:

— О, мої ластівки полетіли! Бачиш?

Хоч, може, то й не його.

Тарасик говорить татові:

— У Миколки он ластівки живуть. А у нас немає...

— А ти одразу й зажурився! — мовив тато.

— Якщо хочеш, то в нас будуть шпаки.

— Хочу! Хочу! — застрибав Тарасик.

— Тільки спочатку треба збудувати для них хатку.

Тато знайшов дошку. Заспівала пилка, застукав молоток. Ой і гарна ж хатка вийшла!

Виліз Тарасик на тополю. Міцно прив'язав хатку.

А невдовзі на дашку хатки сиділи два шпаки і голосно висвистували.

За Василем Чухлібом

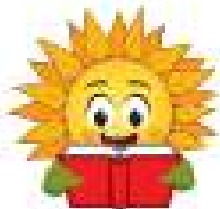

- Про яку пору року йдеться в оповіданні? Чому ти так вважаєш?
- Які пташки зліпили гніздо під дахом Миколчиної хати?
- Чому зажурився Тарасик?
- Поміркуй і скажи, чи може трапитися подібна ситуація у твоєму житті?

* Знайди і прочитай ту частину оповідання, яка

Відомі імена

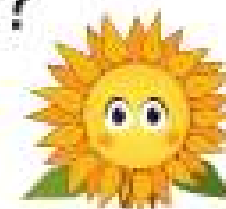
Тарас Григорович Шевченко

Україна багата на імена видатних людей минулого і сьогодення, серед яких найяскравішим є ім'я Тараса Григоровича Шевченка.

Талановитий син українського народу ще малим хлопчиком почав писати вірші, у яких змальовував рідну природу, закликав любити, висловлювати почуття рідною мовою.

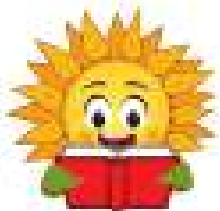
- Про що писав малий Тарас у своїх віршах?
- Як у світі називають Тараса Григоровича Шевченка? Чому?
- Прочитай слова за малюнком на с. 93. До чого закликає Тарас Григорович Шевченко кожного з нас?

Тече вода

Тече вода з-під явора
Та попід горою.
Хлюпочуться качаточка
Поміж осокою.
А качечка впливає
З качуром за ними,
Ловить ряску, розмовляє
З дітками своїми

Леся Українка — поетична квітка України

Леся змалку виявила поетичний талант. У 9 років написала свій перший вірш «Ні долі, ні волі у мене нема». Вірші Лесі Українки друкували в часописах¹ «Зоря», «Дзвінок» (Львів), «Молода Україна» (Київ). Усі її твори сповнені любові, ніжності та сподівань на краще майбутнє свого народу.

Багато віршів і казок написала Леся Українка для дітей. У них вона змальовувала чарівну красу рідної землі, навчала бути відважними, сміливими, завзятими.

І до білої хатинки,
Немов мати до дитинки,
Вийшло сонце, засвітило
І хатинку звеселило.

Леся Українка

- Який настрій у тебе викликав прочитаний вірш?
- Що свідчить про любов авторки до рідного краю?
- Із ким авторка порівнює хатинку?
- Які слова у вірші називають ознаки предметів? На які питання вони відповідають?

* Прочитай слова вірша, що звучать пестливо.

** Прочитай рядки вірша, які дають відповідь на питання «Де притулилася хатинка?»

*** Знайди у вірші групи слів, що читаються як одне слово, і

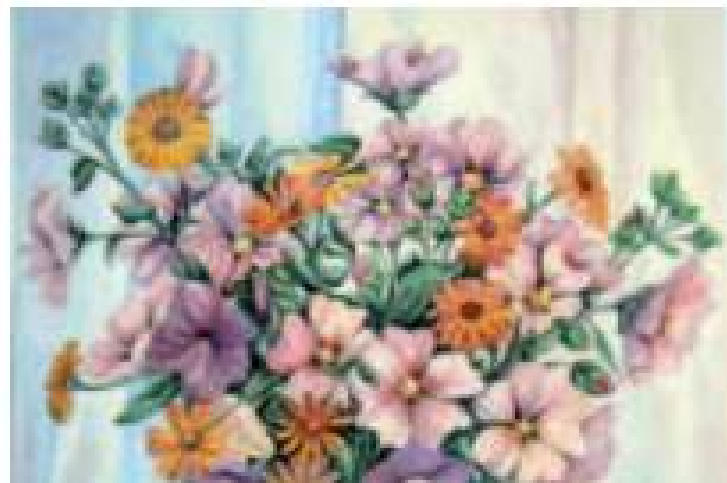
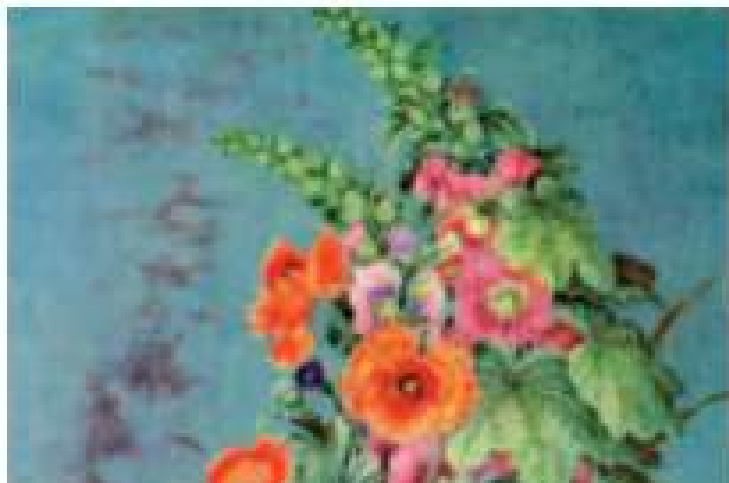
Катерина Білокур

Катерина Білокур — видатна українська художниця. Зустріч з її картинами — то щастя! Світ полотен Катерини Білокур витканий чарівними фарбами, дивовижно чистий, добрий. Коли дивишся на її роботи, то щоразу тебе охоплюють почуття радості, захоплення... Художниця навчає нас бути ближчими до природи, сприймати її неповторну красу. І ми вчимося у неї любити землю, шанувати самих себе, вчимося любити свою Україну!

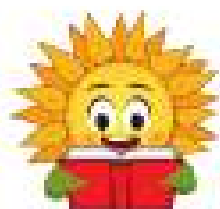
- Хто така Катерина Білокур?

*** Прочитай останнє речення. Під час читання голосом виділяй головні за змістом слова.

Кольори природи

Земля-красуня

Земля гарна будь-якої пори року. В білому зимовому вбранні і в зелених шатах літа вона так само прекрасна, як і в ніжному весняному та золотавому осінньому уборах.

Різноманітна її природа.

Усе наповнене життям: голосами птахів, шелестом листя і трав, дзюркотінням струмків.

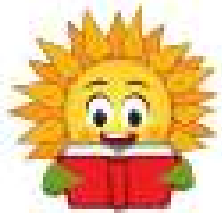
Форма земної поверхні – родюча сф

- Чим приваблює Земля будь-якої пори року?
- Чи однакова форма земної поверхні? А України?
- Поповни свій словник.

Гори, прокраса, чудеса, цюкаторна

Травневе диво

Ласкаве сонце зігріває землю своїм теплом.
Рано-вранці ти біжиш до найближчого гаю.

У затінковій прохолоді ти бачиш рідкісне диво.

У з'єлені високої трави біліє чарівна квітка. На тонкій ніжці висять перлини. Унизу вони схожі на крихітні дзвіночки. Широкі листки, як на долоні, охороняють слабке стебло. Чуєш, як дзвенять дзвіночки весни? Ти вдихаєш ніжний запах тендітної квітки. Чудовий подарунок щедрого лісу.

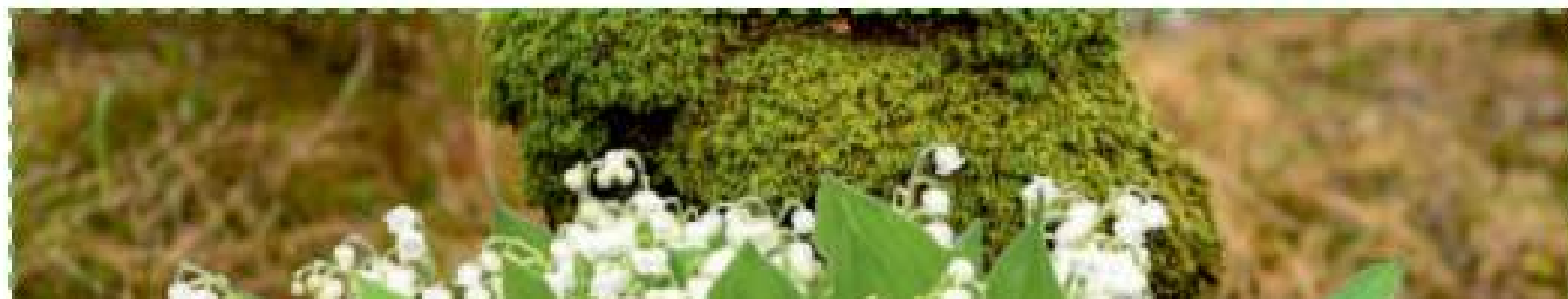
Конвалію подарувала нам весна. Не нищте чудову красу лісової галявини.

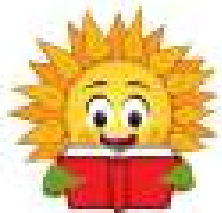
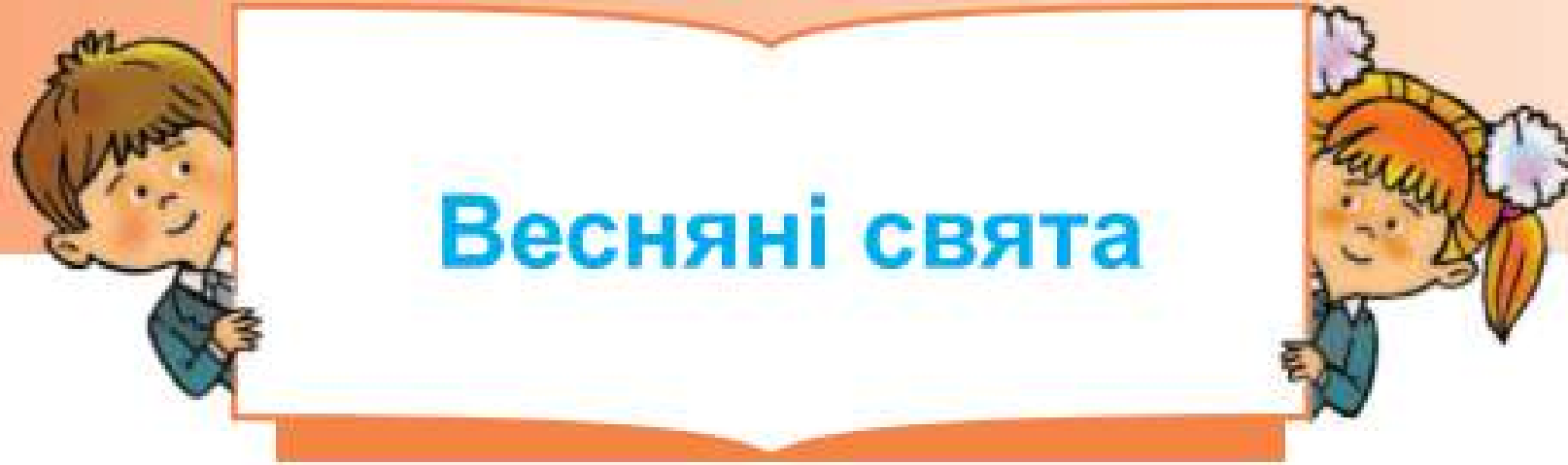
За Аллою Коваль

Яку квітку так описує авторка? Поміркуй і доповни своїми словосполученнями цей ланцюжок. Що найбільше тебе вражає в описі конвалії? Поділися своїми враженнями.

*** Знайди в оповіданні опис конвалії і прочитай його. Назви слова, які свідчать про захоплення авторкою травневим дивом. Поміркуй, чи може конвалія прикрасити квітник біля твого будинку. Чи такі самі пахощі вдихатимуть його мешканці? Обґрунтуй свою думку. До чого закликає Алла Коваль кожного, хто відвідує ліс? Прочитай, як вона говорить про це. Ти можеш продовжити думку авторки? Продовж.

Великдень

Великий день! Великий день!
Ясний Великдень на землі!
Багато радості й пісень
Приніс нам янгол на крилі...
Веснянку діти хороводять —
Христос воскрес! Христос воскрес!
Сьогодні й сонце не заходить,
А сяє й сяє із небес.

Микола Щербак

- Про яке свято йдеться у вірші?
- Який настрій викликав у тебе вірш?
- Як вітаються дорослі і діти у Великдень?

* Які слова вірша тобі хочеться прочитати ще раз? Прочитай їх.

** Поміркуй, від яких слів утворилося слово Великдень? Як іще в народі називають це велике свято?

*** Підготуйся і прочитай вірш із радісним настроєм.

Песах

Песах — це єврейський Великдень, який має свої особливості та традиції святкування.

Існують традиції цього великого свята для кожної єврейської родини. Увечері в перший день Песах єв-

За столом євреї читають молитви та благословення. Наприкінці вечері обов'язково з'їдають шма-ток маці.

За матеріалами сайту телеканалу «ТСН»

- Як називають єврейський Великдень?
- Яка традиція свята Песах тобі запам'яталася?

* Чим запам'яталася тобі кожна святкова страва? Прочитай, що вона символізує.

** Про які особливі традиції свята Песах тобі хотілося б розповісти рідним?

*** Чим пізніше сталося єврейське свято Песах? Як це відноситься до...

В Африці далекій, пам'ятаю,
Говорив мені Премудрий Слон,
Що якби на світі мам не стало,
То й Весни б на світі не було!
Ще сказав: «Ви помічали, може:
Кожна мама із Весною схожа!».
І відкрив мені він таємницю,
Що Весна із Мамою —
Сестриці...

Ірина Жиленко

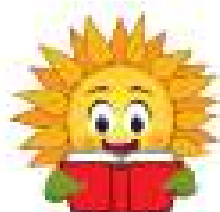

- Як ти вважаєш, між ким відбулася розмова у вірші?
- Про що запитала авторка у Весни?
- Яку таємницю їй відкрив Премудрий Слон?

* Прочитай рядки вірша, які

Моя Батьківщина — Україна

Батьківщина

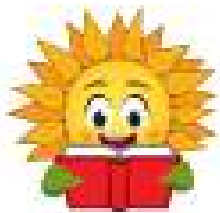
На білому світі є різні країни,
Де ріки, ліси і лани...
Та тільки одна на землі Україна,
А ми — її доньки й сини.
Усюди є небо, і зорі скрізь сяють,
І квіти усюди ростуть...
Та тільки одну Батьківщину
Ми маєм —
Її Україною звать.

Поясни свій вибір.

*** Чи можна побачити в інших країнах те, що є в Україні? Дай відповідь словами вірша.

Які слова у вірші свідчать про нашу любов до України? Прочитай їх.

Бережімо Україну

Бережімо Україну —
Нашу матінку єдину:
Хлібні ниви золотисті
І ліси зеленолисті,
Голубі озера й ріки,
Чаєнят сріблястих крики,
Неба синього глибини,
Тиху пісню журавлину —

*** Поміркуй і встанови зв'язок між словами за зразком:

Україна
єдина

ниви
золотисті

ліси
?

озера й ріки
?

небо
?

пісня
?

рідна мати
?

1. Знайди 5 відмінностей.

2. Доповни речення: «Небо синє, а трава ...».
3. Доповни речення: «Вранці ми снідаємо, а опівдні ...».
4. Назви слова з буквою т.
5. Назви слова з буквою а.
6. Назви слова з буквою о.

19. Поділи на склади слово **театр**.
20. Постав наголос у слові **новий**.
21. Постав наголос у слові **подруга**.
22. На який склад падає наголос у слові **верба**?
23. На який склад падає наголос у слові **ворота**?
24. Що спільного в буквах **П** і **Н**?
25. Що спільного в буквах **Ц** і **Щ**?
26. Що спільного в буквах **Й** і **И**?
27. Назви слово, яке відповідає на питання **хто**?
28. Назви слово, яке відповідає на питання **що**?
29. Назви слово, яке відповідає на питання **який**?
30. Назви слово, яке відповідає на питання **яка**?
31. Назви слово, яке відповідає на питання **яке**?
32. Назви слово, яке відповідає на питання **які**?
33. Назви слово, яке відповідає на питання **скільки**?
34. Назви слово, яке відповідає на питання **що робить**?
35. Назви слово, яке відповідає на питання **що роблять**?

Навчальне видання

Наумчук Володимир Іванович
Наумчук Марія Михайлівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

Б У К В А Р

**Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)**

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

